

Istungidokument

A9-0415/2023

7.12.2023

RAPORT

praeguste ja tulevaste väljakutsete kohta naaberriikidega tehtavas piiriüleses
koostöös
(2023/2076(INI))

Regionaalarengukomisjon

Raportöör: Daniel Buda

SISUKORD

	lk
EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK	3
SELETUSKIRI.....	15
LISA: ÜKSUSED VÕI ISIKUD, KELLELT RAPORTÖÖR SAI SISENDMATERJALI...	17
TEAVE VASTUVÕTMISE KOHTA VASTUTAVAS KOMISJONIS	18
NIMELINE LÕPPHÄÄLETUS VASTUTAVAS KOMISJONIS	19

EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK

praeguste ja tulevaste väljakutsete kohta naaberriikidega tehtavas piiriüleses koostöös (2023/2076(INI))

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse Euroopa Liidu lepingu artiklit 3 ning Euroopa Liidu toimimise lepingu artikleid 4, 162, 174–178 ja 349,
- võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. aasta määrust (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid¹,
- võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. aasta määrust (EL) 2021/1058, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi²,
- võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. aasta määrust (EL) 2021/1059, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondist ja välistegevuse rahastutest toetatava Euroopa territoriaalse koostöö eesmärgi (Interreg) erisätteid³,
- võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. aprilli 2022. aasta määrust (EL) 2022/562, millega muudetakse määrusi (EL) nr 1303/2013 ja (EL) nr 223/2014 seoses ühtekuuluvusmeetmetega pagulaste toetamiseks Euroopas (CARE)⁴,
- võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuli 2006. aasta määrust (EÜ) nr 1082/2006 Euroopa territoriaalse koostöö rühmituse (ETKR) kohta⁵,
- võttes arvesse komisjoni ettepanekut võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. mai 2018. aasta määrus, mis käsitleb mehhanismi õiguslike ja haldustakistuste kõrvaldamiseks piiriüleses kontekstis (COM(2018)0373),
- võttes arvesse komisjoni 20. septembri 2017. aasta teatist „Majanduskasvu ja ühtekuuluvuse edendamine ELi piirialadel“ (COM(2017)0534),
- võttes arvesse komisjoni 3. aprilli 2020. aasta teatist „Tervishoiualase piiriülese koostöö valdkonnas COVID-19 kriisiga seoses antava ELi erakorralise abi korraldamise juhised“⁶,
- võttes arvesse komisjoni 30. septembri 2020. aasta teatist Euroopa haridusruumi

¹ ELT L 231, 30.6.2021, lk 159.

² ELT L 231, 30.6.2021, lk 60.

³ ELT L 231, 30.6.2021, lk 94.

⁴ ELT L 109, 8.4.2022, lk 1.

⁵ ELT L 210, 31.7.2006, lk 19.

⁶ ELT C 111 I, 3.4.2020, lk 1.

saavutamise kohta aastaks 2025 (COM(2020)0625),

- võttes arvesse oma 15. septembri 2022. aasta resolutsiooni ELi majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse ning kaheksanda ühtekuuluvusaruande kohta⁷,
- võttes arvesse Euroopa Parlamendi 9. mai 2023. aasta resolutsiooni ühtekuuluvuspoliitika rolli kohta mitmemõõtmeliste keskkonnaprobleemide lahendamisel Vahemere piirkonnas⁸,
- võttes arvesse oma 13. märtsi 2018. aasta resolutsiooni ELi mahajäänud piirkondade kohta⁹,
- võttes arvesse Euroopa Parlamendi uuringuteenuste peadirektoraadi 26. oktoobril 2020 avaldatud uuringut „EU Lagging Regions: state of play and future challenges“ (ELi mahajäänud piirkonnad: praegune olukord ja tulevased probleemid)¹⁰,
- võttes arvesse oma 11. septembri 2018. aasta resolutsiooni majanduskasvu ja ühtekuuluvuse edendamise kohta ELi piirialadel¹¹,
- võttes arvesse ÜRO valitsustevahelise kliimamuutuste eksperdirühma 2022. aasta aruannet „Climate Change 2022: Mitigation of Climate Change. Contribution of Working Group III to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change“ (Kliimamuutused 2022: kliimamuutuste leevendamine. III töörühma panus valitsustevahelise kliimamuutuste paneeli kuuendasse hindamisaruandesse)¹²,
- võttes arvesse 12. detsembril 2015. aastal ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste konverentsi 21. istungjärgul Pariisis vastu võetud kokkulepet (Pariisi kokkulepe),
- võttes arvesse nõukogu 19. aprilli 2021. aasta järeldusi teemal „Uuendatud partnerlus lõunapoolsete naaberriikidega. Vahemere piirkonna uus tegevuskava“,
- võttes arvesse Euroopa Regioonide Komitee 1. juuli 2021. aasta resolutsiooni teemal „Visioon Euroopast: piiriülese koostöö tulevik“¹³,
- võttes arvesse Euroopa Regioonide Komitee 8. veebruar 2017. aasta arvamust „Puuduvad transpordiühendused piirialadel“¹⁴,

⁷ ELT C 125, 5.4.2023, lk 100.

⁸ Vastuvõetud tekstid, P9_TA(2023)0133.

⁹ ELT C 162, 10.5.2019, lk 24.

¹⁰ „EU Lagging Regions: state of play and future challenges“ (ELi mahajäänud piirkonnad: praegune olukord ja tulevased probleemid), Euroopa Parlamendi uuringuteenuste peadirektoraadi 2020. aasta septembri uuring.

¹¹ ELT C 433, 23.12.2019, lk 24.

¹² ÜRO valitsustevaheline kliimamuutuste eksperdirühm, „Climate Change 2022: Mitigation of Climate Change. Contribution of Working Group III to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change“ (Kliimamuutused 2022: kliimamuutuste leevendamine. III töörühma panus valitsustevahelise kliimamuutuste paneeli kuuendasse hindamisaruandesse), Shukla, P.R. jt (toim), New York, NY, USA, 2022.

¹³ ELT C 440, 29.10.2021, lk 6.

¹⁴ ELT C 207, 30.6.2017, lk 19.

- võttes arvesse kodukorra artiklit 54,
 - võttes arvesse regionaalarengukomisjoni raportit (A9-0415/2023),
- A. arvestades, et ELi piiriülene koostöö naaberriikidega nii maismaa- kui ka merepiiridel hõlmab 184 piirkonda, 33 riiki ja 260 miljonit elanikku ning on ELi poliitika oluline osa;
 - B. arvestades, et vastavalt Euroopa Liidu lepingu artiklile 8 peaks liit arendama naabruses asuvate riikidega privilegeeritud suhteid, mille eesmärk on luua heaolu ja heanaaberlikkuse ala, mis rajaneb liidu väärtustel ja mida iseloomustavad koostööl põhinevad tihedad rahumeelsed suhted;
 - C. arvestades, et piiriülene koostöö on kandidaatriikide ELi ühinemiseelses protsessis oluline samm;
 - D. arvestades, et piiriülene koostöö aitab kaasa rahule ja kestlikule arengule ELi välispiiridel asuvates piirkondades, toetab demokraatlikke reforme, Euroopa väärtuste austamist, piirialade majanduslikku ja sotsiaalset arengut, sealhulgas keskkonnakaitset, rahvatervise teenuseid ning ohutus- ja julgeolekumeetmeid, aitab kaasa ELi arukuse, keskkonnahoidlikkuse ning naaberriikidega parema koostöö tegemisega seotud eesmärkide saavutamisele, samuti piirkondlike vajaduste täitmisele hea koostöö, valitsemistava ja ühiste probleemide osas, aitab edendada vastastikust mõistmist ja usaldust ning ennetada tulevasi konflikte ja sõdu selliste vahendite kaudu nagu programm PEACE+;
 - E. arvestades, et praegune geopoliitiline olukord kinnitab stabiilsuse ning demokraatliku arengu olulisust ELi välispiiridel asuvates riikides ja piirkondades;
 - F. arvestades, et COVID-19 pandeemia ja eelkõige Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu on avaldanud sügavat mõju kõigile piiriülestele koostööprogrammidele, mida toetatakse Euroopa naabuspoliitika rahastamisvahendist (ENI-CBC), mis hõlmavad Venemaad ja Valgevenet ning millel on suur mõju pooltele ajavahemikuks 2021–2027 kavandatud programmidest; arvestades, et ühtekuuluvuspoliitika võib piiriülest koostööd hõlbustada, tingimusel et säilitatakse strateegiline lähenemisviis ja lepitakse kokku kindel eelarve;
 - G. arvestades, et ajude äravool mõjutab eriti rängalt just vähem arenenud piirkondi ja kui sellega ei tegeleta, on sellel pikaajaline mõju ELi tulevikule;
 - H. arvestades, et eelkõige noorte ja oskustöölise suur väljarände määr piirialadel näitab majanduse ebapiisavat arengut neis piirkondades; arvestades, et piiriülene koostöö võib aidata luua uusi tööhõivevõimalusi ja kestlikku majandusarengut;
 - I. arvestades, et Põhja-Aafrika hapra poliitilise, majandusliku ja julgeolekuolukorra ning rändekriisi haldamise kontekstis on vajadus koostöö järele Vahemere piirkonnas eriti ilmne;
 - J. arvestades, et kuna piirialad on sageli pingete ja konfliktide suhtes tundlikud, on piiriülesel koostööl ja piirkondlikul diplomaatial positiivne mõju vaidluste ja

võimalike kriiside ennetamisele ja lahendamisele;

Üldised kaalutlused Interreg NEXTi programmide kohta

1. väljendab heameelt Interregi NEXTi programmide ühtlustamise üle Interregi programmidega, kuna see võib lihtsustada menetlusi ning suurendada programmidevahelist koostööt ja Euroopa investeringute tõhusust; rõhutab siiski vajadust lihtsamate menetluste järele nii projektide hindamis- kui ka rakendamisetapis, keskendudes võimaluse korral rohkem mõõdetavatele tulemustele ning üldisele mõjule piirkondade arengule ja kodanike elule;
2. rõhutab, et kohalikel ja piirkondlikel omavalitsustel on naaberriikidega tehtavas piiriüleses koostöös oluline roll, sest neil on teadmised geograafilisest, kultuurilisest, keelelisest ja sotsiaalsest olukorrast, võimalustest, piirangutest ja ühistest probleemidest;
3. toonitab piiriüleste projektide, sealhulgas inimestevaheliste projektide tähtsust inimeste kokkuviiimises ja seeläbi kestlikuks kohalikuks arenguks ja piiriüleseks koostöök uute võimaluste loomises; rõhutab piiriüleste investeringute tähtsust, et edendada innovatsiooni, tehnosiiret, ühiseid lahendusi ja erinevate programmide koostööt, ning seeläbi suurendada territoriaalset ühtekuuluvust väljaspool halduspiire ja tugevdada solidaarsust;
4. rõhutab, et ajavahemikuks 2021–2027 eraldatud vahendid ei ole kaugeltki optimaalsed, ning toonitab seetötu nende programmide rahastuse suurendamise tähtsust; väljendab heameelt kolmandate riikide suurema vastutuse üle erasektori abisaajatelt sissenöutud summade eest; rõhutab, kui olulised on öigustriigi põhimöte ja võrdsed tingimused kõigile avaliku ja erasektori abisaajatele, ning rõhutab vajadust ergutada erainvestorite ja avaliku sektori investorite kaasamist piirialade ja kolmandate riikide kestlikku arengusse, pakkudes rohkem rahalisi vahendeid;
5. väljendab heameelt korraldusasutuste võimaluse üle edastada komisjonile andmeid elektrooniliselt, kuid juhib samal ajal tähelepanu sellele, et sagedasem andmeedastus ei tohi suurendada bürokratiseerumist; rõhutab seetötu, kui olulised on koostalitlusvöimelised süsteemid, mis võiksid automaatselt esitada andmeid ühisesse andmebaasi, ning julgustab komisjoni arendama edasi sellealast koostööd kolmandate riikidega;
6. väljendab muret selle pärast, et komisjon ei pea enam suuri taristuprojekte heaks kiitma;
7. väljendab heameelt suurte taristuprojektide ELi-poolse rahastamise piirangu kaotamise üle ja usub, et taristu kestlik arendamine aitab kaasa sotsiaal-majanduslikule kasvule piiriülestes piirkondades; rõhutab samal ajal vajadust kaasata nii avalik- kui ka erasektor, mis võib aidata suurendada innovatsiooni ja arendada energiasektori, transpordi, teabevahetuse ja digiteerimisega seotud taristuid;
8. juhib tähelepanu asjaolule, et suuri probleeme, millega EL silmitsi seisab, on võimalik lahendada ka naaberpiirkondade vahelise piiriülese koostööd edendamisega (nt Vahemere, Musta mere, Läänemere ja muude merepiirkondade kestlik tulevik; Alpide,

Püreeneede, Karpaatides ja muude mäestikupiirkondade kestlik tulevik; Reini suurte vesikondade, Doonau, Meuse'i jne kestlik tulevik).

9. rõhutab, et piiriülene koostöö on oluline samm ELi ühinemiseelsetes protsessides, mis julgustab kandidaatriike jagama kogemusi ja õppima, kuidas EL sisemiselt toimib; toonitab, et see aitab ELi algatusi ja eesmärke kandidaatriikide jaoks lähemale tuua, võimaldab neil jagada kogemusi ning alustada majandusliku ja sotsiaalse lähenemise protsessi; rõhutab, et piiriüleses koostöös osalevad kandidaatriigid on ELiga ühinemise ajaks juba ELi programmide ja projektidega tutvunud;
10. rõhutab piiriülese koostöö olulist rolli loodusvarade kestlikul majandamisel ja kliimamuutustega seotud probleemide, sealhulgas loodusõnnetuste ning keskkonna, elurikkuse ja toiduga kindlustatuse ning piirialade ökosüsteemidega seotud probleemide lahendamisel; rõhutab, kui oluline on seetõttu ennetustöö ning kohalike ja piirkondlike kavade koostamine, et rakendada kliimamuutustega kohanemise meetmeid piiriüleselt; rõhutab vajadust suurendada jõupingutusi kliimamuutuste vastu võitlemiseks ja nende tõhusamaks leevendamiseks ennekõike nendes piirkondades, et viia sellekohane tegevus kooskõlla ELi kliimaeesmärkidega;
11. rõhutab piiriülese koostöö potentsiaali sellistes valdkondades nagu taastuvenergia ja ringmajandus, eelkõige hõredamalt asustatud piiriülestel aladel, ning nõuab olemasolevate võimaluste paremat ärakasutamist kestliku majanduse ja kvaliteetsete töökohtade arendamiseks;

Piiriülene koostöö idanaabruse riikidega

12. väljendab heameelt Venemaa ja Valgevenega tehtava piiriülese koostöö peatamise üle Venemaa agressioonisõja tõttu Ukraina vastu, ning rahaliste vahendite ümbersuunamise üle Ukrainasse ja Moldova Vabariiki, millega muudeti põhjalikult Euroopa julgeolekustruktuuri; rõhutab sellest tulenevalt vajadust julgeolekupoliitika alase koostöö järele, et saavutada piiriülese koostöö raames ühised eesmärgid usaldusväärse kollektiivse heidutuse ja kaitse valdkonnas;
13. juhib tähelepanu Venemaa ja Valgevenega piirnevate piirkondade keerulisele olukorrale pärast nende riikidega piiriülese koostöö peatamist, ning julgustab komisjoni tegema mõjutatud liikmesriikidega tihedat koostööd, et leida nende piirkondade sotsiaalsetele ja majanduslikele probleemidele kestlikud lahendused;
14. nõuab, et piiriüleste programmide vahendeid kasutataks kestliku transporditaristu arendamiseks, sealhulgas raudteeühenduste ja hoidlate ehitamiseks ELi ning Ukraina ja Moldova Vabariigi piiride lähedal, et sujuvada kauba- ja teraviljavoogu, tagada ülemaailmne toiduga kindlustatus, panustada mõlema riigi kestlikku majandusarengusse ning aidata kõige suurema surve all olevatel liikmesriikidel, aga ka Moldoval ja Ukrainal nende probleemidega toime tulla;
15. tunnistab, kui oluline on edendada kohalikku ja piirkondlikku kultuuri ja kultuuripärandi säilitamist ning haridus- ja majandusvahetust piirialade vahel, et tugevdada vastastikust arusaamist naabrite tavadest ja luua tugevaid stiimuleid mitmekeelse hariduse jaoks; rõhutab kaasava hariduse tähtsust demokraatlike väärtuste järgimise seisukohast ja vajadust toetada kõrgemat kvaliteeti selles valdkonnas;

16. nõuab, et toetataks kestlikumaid taristuprojekte, mis aitavad parandada piiriüleste piirkondade ühendatust, edendada liikuvust nendes piirkondades ja nende vahel ning parandada elukvaliteeti ja piirkondade elanike võimalusi; samuti projekte, millega täidetakse vajadust taristu järele;
17. tunnustab Ukraina ümbruses paiknevate ELi liikmesriikide valitsuste, piirkondlike ja kohalike omavalitsuste ning kodanikuühiskonna tohutuid pingutusi, samuti Moldova Vabariigi pingutusi selleks, et võtta vastu ümberasustatud ukrainlased ja tegeleda kõigi Venemaa agressioonisõjast tingitud probleemidega, sealhulgas seoses Ukraina teravilja ja puuduliku transporditaristuga; nõuab sellega seoses piisavat toetust, sealhulgas piiriülese koostöö programmide kaudu, et rahuldada tekkivaid vajadusi;
18. rõhutab, et kuigi Moldova Vabariik ei ole Venemaaga avalikus sõjalises konfliktis, on ka seal Venemaa toetatavaid konfliktipiirkondi; samuti on Moldova vastu võtnud suure hulga Ukraina pagulasi ning Venemaaga kaubandussuhete lõpetamine on Moldovat tugevalt mõjutanud; rõhutab seetõttu, et suured investeeringud ja avatud turg on väga vajalikud ning et ühisprojektid on enam kui tervitatavad kõigis majandus- ja sotsiaalvaldkondades;
19. väljendab nõrdimust inimkaotuste ning kodude ja infrastruktuuri hävitamise üle Ukrainas; rõhutab, et piiriülese koostöö programmidel ja uuel Euroopa Bauhausil peaks olema aktiivne roll sõjajärgses kestlikus ülesehitustöös, ning toonitab tungivat vajadust toetada Ukraina kohalikke ja piirkondlikke omavalitsusi, jätkates samal ajal naaberpiirkondade abistamist ja soodustades tihedamat koostööd;
20. kiidab heaks algatuse Ukraina kaasamiseks Euroopa territoriaalse koostöö programmi URBACT ning Ukraina ja Moldova Vabariigi ühinemist vaatlejaliikmetena Euroopa territoriaalse arengu ja ühtekuuluvuse vaatlusvõrgustikus (ESPO);
21. taunib asjaolu, et Venemaa kasutab energiaallikaid poliitilise ja majandusliku surve avaldamise vahendina; nõuab, et kiiremas korras uuritaks mõne liikmesriigi ja Venemaa vahelist majanduskoostööd energiasektoris, ning võetaks rohkem meetmeid, et tugevdada taastuvaid energiaallikaid ja energiatõhusust ning vähendada sõltuvust Venemaast nii neis liikmesriikides, kes järsult vähendasid agressoriga tehtavat koostööd ja keda sanktsioonid tugevalt mõjutasid, kui ka naaberriikides;
22. taunib Venemaa kasvavat mõju naaberriikides, eelkõige manipuleerimise ja desinformatsiooni kaudu nii traditsioonilises meedias kui ka veebipõhises sotsiaalmeedias, ning rõhutab, kui oluline on tõhustada nende riikidega tehtavat koostööd, eelkõige haridus- ja kultuurisektoris, et hoida nende riikide kodanikke demokraatlike väärtustega kursis ja neid sel teemal harida;

Merepiirkondadega seotud koostöö

Musta mere piirkond

23. rõhutab, kui oluline on eraldada programmile suurem rahaline toetus, võttes arvesse Musta mere julgeolekuprobleeme, mis tulenevad Venemaa rünnakutest ning blokaadist merel ja Doonau sadamates, mille eesmärk on takistada Ukraina majanduse jaoks hädavajalikke teraviljasaadetisi; rõhutab, et need rünnakud kujutavad endast

Ukrainaga piirnevate riikide jaoks julgeolekuohtu;

24. rõhutab Musta mere energiaallikate potentsiaali, mis võivad aidata kaasa kestliku energia tulevikule ELis; rõhutab, et hoolimata nende potentsiaalst on taastuvad energiaallikad endiselt suures osas kasutamata;
25. on seisukohal, et Interreg NEXT Musta mere piirkonna programm peaks hõlbustama kestlikku majandusarengut ja jagatud ressursside tõhusat haldamist;
26. rõhutab säästva turismi arendamise tähtsust Musta mere rannikualadel ja pooldab kõigi osaliste vastutustundlikku lähenemisviisi keskkonnakaitsele;
27. rõhutab, et Mustale merele tuleks pöörata suurt tähelepanu, et tõhustada piirkondlikku koostööd julgeolekuprobleemide lahendamiseks, sealhulgas piirkondlike konfliktide ja energiajulgeoleku valdkonnas, ning ergutada projekte sadamate ja nendega seotud taristu ajakohastamiseks ning rohkemate ühenduste loomiseks olemasolevate transpordisõlmedega; nõuab seetõttu eelkõige nende ühendamist TEN-T koridoridega;
28. nõuab tungivalt, et võetaks vastu sidus strateegia Musta mere piirkonna jaoks ja arendataks selle koostöötet Doonau programmiga 2021–2027;

Vahemere piirkond

29. rõhutab tugevate majandus- ja sotsiaalpartnerluste tähtsust Vahemere piirkonnas paiknevate kolmandate riikidega; väljendab heameelt asjaolu üle, et Interregi Euro-MED-programmides (2021–2027) osalevate riikide arv on suurenenas;
30. nõuab praeguste sotsiaal-, kliima- ja keskkonnanormide raamistiku kohaste olemasolevate vahendite koordineeritumat ja tõhusamat kasutamist, et suurendada Vahemere piirkonna konkurentsivõimet, edendades samal ajal maismaa ja avamere taastuenergia potentsiaali;
31. on seisukohal, et piiriülestel programmidel peab olema aktiivne roll ühiste julgeolekuprobleemide lahendamises ja piirkondliku stabiilsuse saavutamises;
32. nõuab rändevoogude haldamist ning ebaseadusliku rände ja inimkaubanduse vastu võitlemist, sealhulgas rahastades projekte, mille eesmärk on rändajaid vastu võtta, nende eest hoolitseda ja pakkuda neile koolitust, et aidata neil toime tulla konkurentsipõhise majanduskeskkonna väljakutsetega ning paremini mõista ja austada Euroopa väärtusi, edendades samal ajal kaasatust mõlemal pool Vahemerel;
33. tunnistab teadusuuringute ja innovatsiooni otsustavat rolli looduskatastroofide ohu ennetamisel, säästval veemajandusel ja CO₂ heite vähendamisel ning rõhutab vajadust seada prioriteediks projektid, millel on nii majanduslikud, sotsiaalsed kui ka keskkonnavalased mõõdetavad eesmärgid;
34. rõhutab, et hoolimata nende potentsiaalst on taastuvad energiaallikad suures osas kasutamata ja seda potentsiaali tuleks stimuleerida, sealhulgas kaasates VKESid ja keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjaid;

35. väljendab heameelt Vahemere lääneosa strateegia üle Vahemere lääneosas ja selliste Interregi programmide üle nagu MARITTIMO, mis on head näited otsesest ja mitmekesisest ühiste eesmärkidega koostööst, sealhulgas piirkondlikul tasandil;
36. väljendab heameelt edusammude üle Aadria ja Joonia mere makropiirkondlikus strateegias (EUSAIR), millega on kaasatud liikmesriike ja nende piirkondi, kolmandaid riike ja nende kohalikke omavalitsusi; on seisukohal, et EUSAIR on edukas näide, mille puhul liit osutus liikumapanevaks jõuks ja avatuse suurendajaks; on seisukohal, et samu põhimõtteid ja sarnast ühist lähenemisviisi tuleb kohaldada ka muude Vahemere-äärsete piirkondade suhtes;
37. kutsub Euroopa Ülemkogu üles paluma komisjonil esitada üksikasjalik Vahemere piirkonna makropiirkondlik strateegia, võttes arvesse Vahemere piirkonna uut tegevuskava, eelkõige selle punkti 5 (rohepööre: vastupanuvõime kliimamuutustele, energia ja keskkond) ja selle vastu võtma; taunib keskkonnaseisundi pidevat halvenemist kogu Vahemere piirkonnas, elurikkuse vähenemist ning õhu- ja merereostuse süvenemist eelkõige plasti- ja majapidamisjäätmete tõttu, ning nõuab nende tekitamise ennetamist, piiramist ja haldamist ringmajanduse edendamise kaudu;

Probleemid piiriülese koostöö valdkonnas

38. märgib, et kuna kehtivad õigus- ja institutsioonilised raamistikud on erinevad, loob see lisatakistusi projektide rakendamisel ja muudab seetõttu projektide rakendamise keeruliseks; tuletab meelde, et haldusmenetlused võivad olla keerulised ja aeganõudvad, mis võib pärssida kohalike ja piirkondlike omavalitsuste osalemist territoriaalses koostöös; kutsub komisjoni üles aitama neid menetlusi lihtsustada, muutes need kättesaadavamaks ja läbipaistvamaks;
39. märgib, et keelebarjäärid ja kultuurilised erinevused muudavad teabevahetuse keerulisemaks ja võivad põhjustada liigset halduskoormust, mis tuleks ületada asjakohaste meetmete abil;
40. rõhutab, et riikide vahel esineb erinevusi ametiasutuste pädevuse suhtes ning muutusi toimub ka piirkondlikes omavalitsustes, mis võib põhjustada viivitusi; on veendunud, et tuleks soodustada dialoogi kohalike omavalitsuste vahel ning edendada kodanikuühiskonna osalemist territoriaalse koostöö projektides, kaasates valitsusväliseid organisatsioone, sotsiaalseid ettevõtteid ja muid sidusrühmi;
41. rõhutab vajadust töötada piiriüleste piirkondade institutsioonide ja ettevõtjate vahel välja pikaajalised vahetus- ja ettevõtlusalase koostöö programmid, et edendada kestlikku majandusarengut ja tõhustada osalevate riikide vahelist halduskoordineerimist, arendades edasi olemasolevaid kestlikke toimivaid piiriülese koostöö alaseid struktuure ja võrgustikke, neid ümber korraldades või vajaduse korral neid luues;
42. rõhutab, kui oluline on luua lühikeses ja keskmises perspektiivis kultuuridevaheline vahetussüsteem, edendada ühiste keelte õppimist, piirkondlike kultuuride põhjalikumat mõistmist ning hõlbustada piiriüleste kogukondade vahelist koostööd, ning toonitab, et see süsteem peaks hõlmama ka ettevõtlus- ja haldusaspekte, et stimuleerida majandus- ja haldusarengut;

43. märgib vajadust kohandada programme iga osaleva riigi/piirkonna individuaalsete vajaduste ja eripärade järgi; nõuab, et selles osas tehtaks rohkem pingutusi;
44. märgib, et COVID-19 pandeemia on avaldanud piirialadele kahjulikku mõju ning mõjutanud praeguste programmide ja projektide rakendamist;
45. juhib tähelepanu sellele, et piisava transporditaristu ja -võrkude puudumine takistab kaubandust ja liikuvust ning raskendab koostööd, eelkõige piiriülese koostöö kontekstis merel ja saartel;
46. juhib tähelepanu merepiirialade probleemidele ja vajadusele tunnustada neid konkreetsete piirialadena, millel on omad vajadused, eelkõige keeleliste ja kultuuriliste erinevuste, haldus- ja õigusliku koormuse, sotsiaal-majanduslike erinevuste ning keskkonnaprobleemide osas;

Piiriülese koostöö võimalused

47. rõhutab, et arvukate kriiside ja konfliktide kontekstis nõuab piiriülene koostöö naaberriikidega investeringuid riikide ja ühiskondade vastupanuvõimesse, ning et partnerluse prioriteetid peaksid aitama oluliselt parandada elutingimusi mõlemal pool piiri, sealhulgas tagades kaasava kestliku arengu, sotsiaalse õigluse, tööhõivevõimalused ja majandusliku heaolu;
48. on seisukohal, et piiriülene koostöö võib oluliselt aidata tugevdada kohalikku ja piirkondlikku demokraatiat ja partnerriikide haldussuutlikkust; rõhutab Euroopa territoriaalse koostöö rühmituste (ETKR) tähtsust territoriaalse koostöö hõlbustamisel ja edendamisel, eelkõige piiriüleste transporditeenuste või haiglate haldamisel, piiriüleste arenguprojektide rakendamisel või juhtimisel ning teadmiste ja parimate tavade vahetamisel;
49. rõhutab, kui oluline on, et ELi piiriülesed programmid hõlmaksid kultuuri kui regionaalarengu olulist näitajat, eelkõige piirialadel, kus mõlemal pool piiri elavad sama keele- ja kultuuritaustaga inimesed, et tagada elujõulised piirkonnad ja suurendada nende piirkondade atraktiivsust, elavdada kultuurivahetust ning edendada mitmekesisust ja solidaarsust väljaspool ELi piire;
50. rõhutab asjaolu, et programmid pakuvad võimalusi põhjalikuks dialoogiks paljude sidusrühmadega, sealhulgas kodanikuühiskonna esindajate, kohalike ja piirkondlike omavalitsuste, akadeemiliste ringkondadega, kodanike, valitsusväliste organisatsioonide ning erasektoriga; rõhutab piiriüleste programmide erilist tähtsust ELi kandidaatriikide jaoks, kuna need võimaldavad kohalikel ja riiklikel ametiasutustel tutvuda ELi õigusaktidega;
51. märgib, et piiriülene koostöö võib aidata veelgi vähendada piirkondlikke erinevusi, edendada majanduslikku ja sotsiaalset arengut, soolõimet, tööhõivet, kaubandust ja territoriaalset ühtekuuluvust ning parandada inimeste liikuvust ja piirkondade ühendatust;
52. rõhutab, kui oluline on piiriülene koostöö digiteerimise vallas ning toonitab, et eriti vajalikud on digitaristu alased ühisprojektid ja seda eelkõige avalike teenuste jaoks, et

- tagada sidus ja tõhus avalik sektor, mis tegeleb kõigi vajaduste täitmisega;
53. rõhutab, et EL ja liikmesriigid peaksid tegema tihedamat koostööd naaberriikidega tervishoiu- ja hädaabiteenistuste valdkonnas, ning peaksid tõhustama VKEde ja keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate suutlikkust tegutseda piiriülevalt;
 54. rõhutab võrgustike loomise ja võrdlusuuringute tähtsust piiriülese koostöö takistuste kõrvaldamisel ning märgib, et see peaks võimaldama paremini kasutada selliseid vahendeid nagu ETKRid, integreeritud territoriaalsed investeeringud ja kogukonna juhitud kohaliku arengu strateegia;
 55. rõhutab, et kvaliteetsetesse avalikesse teenustesse investeerimisel on tähtis roll sotsiaalse vastupanuvõime tugevdamises ning majandus-, tervishoiu- ja sotsiaalkriisidega toime tulemisel;
 56. väljendab heameelt Ühendkuningriigi valitsuse jätkuva tegevuse üle programmi PEACE raames, millel on oluline roll Iirimaa ja Põhja-Iirimaa piirialade vahelises koostöös;
 57. rõhutab programmi PEACE PLUS olulist rolli heanaaberlike suhete säilitamisel neis piirkondades ja nende sotsiaal-majandusliku arengu tagamisel;

Poliitikasoovitused

58. soovib suurendada projektide vastastikust täiendavust ja rõhutab vajadust koostöömehhanismide järele teiste ELi rahastamisvahenditega, millel on nendega geograafilisi ja temaatilisi kattuvusi, et vältida topeltrahastamist; rõhutab, et programmi perioodil 2021–2027 tuleb sihtotstarbelistes programmides selgelt määratleda ELi välispiiridel asuvate piirkondade jaoks ühised nõuded ja prioriteedid, ning täiendada muid ELi rahastatavaid algatusi, kuid vältida nende kattumist;
59. leiab, et ELi makropiirkondlike strateegiate rolli piirialadega seotud probleemide lahendamisel tuleks suurendada;
60. soovib piiriülese juhtimise valdkonnas välja töötada täielikult integreeritud taristustrateegia (maantee-, raudtee- ja veetaristu), arvestades piiriülese piirkonna kui tervikuna; rõhutab, kui oluline on töötada välja kestlikumad liikuvuslahendused kõigil piirialadel, sealhulgas TEN-T poliitika kaudu; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles edendama arukat liikuvust;
61. soovib edendada sotsiaalse ja majandusliku lisaväärtusega ELi rahastamisvahendeid, et suurendada teadlikkust ELi eelistest;
62. kutsub komisjoni üles vähendama bürokraatlikku koormust, lihtsustama menetlusi märkimisväärselt ja vähendama erinevate õigusaktidega seotud takistusi; rõhutab, et see peaks võimaldama täita piiriüleste alade elanike tegelikke vajadusi; rõhutab, et kestlik ja kaasav areng nõuab meetmeid kõigil tasanditel; tunnistab selgesõnaliselt, kui oluline on pöörata tähelepanu piiriüleste alade maapiirkondadele, kuna demograafilised probleemid mõjutavad neid iseäranis tugevalt;

63. nõuab paremat koordineerimist, dialoogi ja parimate tavade vahetamise jätkamist piirkondade ja riikide vahel, näiteks sellise platvormi kaudu nagu INTERREG Europe; nõuab tungivalt, et komisjon ja liikmesriigid tõhustaksid sellealast koostööd, ning nõuab, et liikmesriigid annaksid kohalikele ja piirkondlikele omavalitsustele vahendid ja ressursid, mida nad vajavad ulatusliku piiriülese koostöö edendamiseks; märgib, et avalikud haridus- ja kultuuriteenused peaksid olema avatud, kättesaadavad ja taskukohased mõlemal pool piiri;
64. rõhutab, et partnerluse põhimõtte kohaselt tuleks projektide ettevalmistamisse ja rakendamisse kaasata võimalikult suures ulatuses ja algusest peale kohalikke ja piirkondlikke omavalitsusi ning kodanikuühiskonna ja erasektori esindajaid; kutsub komisjoni üles kaaluma tehnilise toe pakkumist naaberriikide kohalikele ja piirkondlikele omavalitsustele, et aidata neil territoriaalse koostöö projekte arendada ja rakendada; nõuab ka sellekohaste suuniste koostamist;
65. kutsub komisjoni üles jätkama kestliku arengu eesmärkide integreerimist tulevastesse piiriülese koostöö tegevuskavadesse, et ühtegi kohta ega inimest ei jäetaks kõrvale;
66. kutsub komisjoni üles jätkama koostööd partnerriikidega, et edendada piiriülest koostööd, andes neile vajaduse korral oskusteavet, et aidata partnerriikide ametiasutusi ja parandada neile edastatavat teavet ELi rahastamisele juurde pääsemiseks vajalike menetluste ja tingimuste kohta;
67. nõuab piiriülese territoriaalse koostöö kogueelarve suurendamist;
68. on seisukohal, et eeskujuks võiks olla ühiste piiriüleste kohalike omavalitsuste volikogude loomine nagu Rumeenia ja Moldova vahel, et aidata arendada vastastikust huvi pakkuvaid ühisprojekte;
69. julgustab tegema jõupingutusi, et tuua partnerriigid ELile lähemale, stimuleerida sisereforme ja suutlikkuse suurendamist kohalikul ja piirkondlikul tasandil ning edendada kohalikku demokraatiat, mitmetasandilist valitsemist ja detsentraliseeritud koostööd, sealhulgas koostöö kaudu Euronesti, idapartnerluse riikide kohalike ja piirkondlike omavalitsuste konverentsi (CORLEAP) ning Euroopa ja Vahemere piirkonna riikide kohalike ja piirkondlike omavalitsuste assamblee (ARLEM) ja Vahemere Liidu parlamentaarse assamblee raames lõunanaabruses;
70. rõhutab vajadust suurendada jõupingutusi ja eraldada rohkem vahendeid piiriülestele projektidele, mille eesmärk on arendada IT-taristut ja laiendada juurdepääsu lairibavõrkudele, et toetada majanduslikku ja sotsiaalset koostööd piiriüleste piirkondade vahel; rõhutab, et tehisintellektil põhinev tehnoloogia ja innovatsioon võivad olla märkimisväärselt kasulikud sidemete tugevdamisel, kestliku arengu edendamisel ning haldusmenetluste parandamisel ja lihtsustamisel;
71. rõhutab, kui oluline on teha kindlaks ja vältida projektide kattumist ja tarbetuid kulutusi Euroopa eri programmide ja algatuste vahel;
72. soovib piiriüleseid koostööprojekte korrapäraselt hinnata, et tagada ELi rahaliste vahendite tõhus kasutamine;

-
- ◦

73. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon Euroopa Ülemkogule, nõukogule, komisjonile, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele, Regioonide Komiteele ning liikmesriikide riiklikele ja piirkondlikele parlamentidele.

SELETUSKIRI

Käesolev algatusraport (INI) koostati pärast Euroopa Kontrollikoja eriaruannet¹, milles leiti, et piiriülene koostöö naaberriikidega andis väärtuslikku toetust, kuid juhtis tähelepanu sellele, et programmid algasid hilja ja nende vastastikune täiendavus teiste ELi rahastatavate programmidega ei ole piisav. Algatusraport hõlmab piiriülest koostööd ELi liikmesriikide ja naabuspiirkonna vahel, mida kaastahastatakse Euroopa Regionaalarengu Fondist (ERF), naabuspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumendist ning ühinemiseelse abi rahastamisvahendist (IPA), kuna Türgi osaleb Interreg NEXT MED ja Interreg NEXT Musta mere piirkonna programmides.

Piiriülene koostöö on oluline element ELi poliitikas oma naabrite suhtes, edendades koostööd ELi riikide ja nende naaberriikide vahel, kellel on ühine maa- või merepiir. Piiriülene koostöö aitab kaasa kestlikule arengule ELi välispiiridel ning aitab vähendada elatustaseme erinevusi ja lahendada ühiseid probleeme.

Piiriülese koostöö programmid on andnud asjakohast ja väärtuslikku toetust mõlemal pool piiri asuvatele piirkondadele. Käesolev aruanne illustreerib koostöö eeliseid ja katsumusi. Samuti rõhutatakse selles Euroopa Liidu rolli piirialade arengus.

Raportis pööratakse tähelepanu piiriülesele koostööle pärast dramaatilisi arenguid Ukrainas. Seoses Venemaa agressioonisõjaga Ukraina vastu ja Valgevene toetusega sellele agressioonile on ENI-CBC programmide rakendamine Ukraina, Moldova, Venemaa ja Valgevenega oluliselt häiritud. Komisjon on peatanud kõik rahastamislepingud Venemaa ja Valgevenega, mis tähendab, et pärast vaenutegevuse algust ei olnud võimalik teha makseid partneritele Venemaal ja Valgevenes. ELi tasandil on võetud leevendusmeetmeid, et teha kindlaks nende programmide eripärad, kus esineb rakendamishäireid, võimaldades seega kõnealustel piiriülestel programmidel jätkuda ainult liikmesriigi territooriumil.

COVID-19 pandeemia on põhjustanud ka mõnede projektide tühistamist või viivitusi. Kuna piiriülestel piirkondadel on pandeemiast tingitud piiravate meetmete kehtestamise tõttu olnud tõsised tagajärjed, on projektide rakendamine olnud sageli ebaühtlane ja tähtaegu on edasi lükatud.

Raportöör teeb ettepaneku koostada algatusraport, mis on jagatud seitsmeks peatükiks, mille eesmärk on tutvustada piiriülese koostöö põhijooni, võttes arvesse viimaseid sündmusi.

Aruandes esitatakse kõigepealt mõned Interreg NEXTi programmide põhijooned ja peamised muudatused võrreldes ENI-CBC programmidega, näiteks menetluste lihtsustamine Interreg NEXTi programmide ühtlustamise kaudu Interregi programmidega.

Raportöör rõhutab ka idanaabritega tehtava koostööga seotud konkreetseid küsimusi, rõhutades, kui oluline on kasutada uusi Interreg NEXTi piiriüleseid programme, et viia ellu käegakatsutavaid projekte, mis aitavad kaasa Ukraina ühendatusele Euroopa Liidu piirkondadega ning muudavad kaupade ja teravilja transpordi tõhusamaks. Lisaks rõhutatakse aruandes programmide tähtsust sõjajärgses ülesehitustöös.

¹ <https://op.europa.eu/webpub/eca/special-reports/cross-border-27-2022/et/index.html>

Eelkõige käsitletakse aruandes koostööprobleeme Musta mere piirkonnas ja Vahemere piirkonnas. Need probleemid hõlmavad selliseid küsimusi nagu piirkondlik areng, keskkond, transporditaristu, ränne ja julgeolek. Aruandes rõhutatakse Interreg NEXT programmide tähtsust nii rändevoogude juhtimisel kui ka energiajulgeoleku saavutamisel.

Raportöör peab projekti rakendamise peamisteks takistusteks haldus- ja keelebarjääre ning õiguslikku ebakindlust. Paljude Vahemere piirkonna riikide ebakindel poliitiline olukord, sõda Ukrainas ja ka praegune julgeolekuolukord Mustal merel süvendavad koostööprobleeme.

Lisaks keskenduti poliitilistes soovitudes projektide suuremale vastastikusele täiendavusele ja fondide koostoimele ning menetluste maksimaalsele lihtsustamisele.

Raportöör on veendunud, et Interregi NEXTi programmid ei ole mitte ainult võimalus aidata kaasa piirialade vahelisele usaldusväärsele koostööle, vaid neil on ka see, mida on vaja tänapäeva ühiskonna tegelike probleemide lahendamiseks, olgu see sõda Ukrainas või rändeküsimused Vahemere piirkonnas.

LISA: ÜKSUSED VÕI ISIKUD, KELLELT RAPORTÖÖR SAI SISENDMATERJALI

Raportöör kinnitab oma ainuvastutusel, et ei saanud mingit sisendmaterjali üksuselt või isikult, kes tuleks kodukorra I lisa artikli 8 kohaselt käesolevas lisas ära märkida.

TEAVE VASTUVÕTMISE KOHTA VASTUTAVAS KOMISJONIS

Vastuvõtmise kuupäev	30.11.2023
Lõpphääletuse tulemus	+: 27 -: 0 0: 0
Lõpphääletuse ajal kohal olnud liikmed	François Alfonsi, Pascal Arimont, Isabel Benjumea Benjumea, Tom Berendsen, Stéphane Bijoux, Vlad-Marius Botoș, Andrea Cozzolino, Manolis Kefalogiannis, Nora Mebarek, Alin Mituța, Andželika Anna Mozdžanowska, Niklas Nienaß, Andrey Novakov, Younous Omarjee, Witold Pahl, Wolfram Pirchner, Caroline Roose, Marcos Ros Sempere, André Rougé
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliikmed	Daniel Buda, Isabel Carvalhais, Katalin Cseh, Mónica Silvana González, Elena Lizzi, Denis Nesci, Bronis Ropé
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliikmed (art 209 lg 7)	Francisco Guerreiro

NIMELINE LÕPPHÄÄLETUS VASTUTAVAS KOMISJONIS

27	+
ECR	Andželika Anna Mozdzanowska, Denis Nesci
ID	Elena Lizzi, André Rougé
NI	Andrea Cozzolino
PPE	Pascal Arimont, Isabel Benjumea Benjumea, Tom Berendsen, Daniel Buda, Manolis Kefalogiannis, Andrey Novakov, Witold Pahl, Wolfram Pirchner
Renew	Stéphane Bijoux, Vlad-Marius Botoș, Katalin Cseh, Alin Mituța
S&D	Isabel Carvalhais, Mónica Silvana González, Nora Mebarek, Marcos Ros Sempere
The Left	Younous Omarjee
Verts/ALE	François Alfonsi, Francisco Guerreiro, Niklas Nienäb, Caroline Roose, Bronis Ropè

0	-

0	0

Kasutatud tähised:

+ : poolt

- : vastu

0 : erapooletu